

Ks. prof. zw. dr hab. Stanisław Dziekoński
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Recenzja
dorobku naukowo-dydaktycznego oraz organizacyjnego
w postępowaniu habilitacyjnym ks. dra Wita Pasierbka
adiunkta na Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum
w Krakowie

1. Sylwetka naukowa ks. dr. Wita Pasierbka SJ

Ks. dr Wit Pasierbek urodził się 1 lutego 1961 roku w Bestwinie. Po maturze w roku 1980 wstąpił do nowicjatu księży jezuitów w Starej Wsi. Studia filozoficzne odbył w Wydziale Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego w Krakowie (obecnie Akademia Ignatianum w Krakowie) w latach 1982-1984. Następnie wyjechał do Włoch, do Rzymu i przez rok pracował w Radiu Watykańskim w ramach stażu formacji zakonnej. Następnie w latach 1985-1988 podjął studia teologiczne na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. W latach 1990-1992 odbył studia specjalistyczne z teologii luterkańskiej na Uniwersytecie w Innsbrucku w Austrii, a następnie powrócił na dwuletnie studia z teologii dogmatycznej do Rzymu na Papieski Uniwersytet Gregoriański, gdzie na Wydziale Teologicznym uzyskał kościelny tytuł licencjata na podstawie pracy: *Die Trinität in Luthers Auslegungen des Apostolikums 1520-1529* pod kierunkiem prof. dr. Jareda Wicksa SJ. Stopień doktora nauk teologicznych otrzymał w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (Wydział Teologiczny) w dniu 31 maja 1999 roku na podstawie rozprawy: *Geneza i rozwój ruchu ekumenicznego i jego oddźwięk w katechezie młodzieżowej w Polsce*. Promotorem w przewodzie doktorskim był ks. prof. dr hab. Władysław Kubik SJ, natomiast recenzentami: ks. bp dr hab. Antoni Długosz i ks. prof. dr hab. Michał Czajkowski.

Pracę nauczyciela akademickiego na stanowisku asystenta rozpoczął 1 października 1995 roku w Akademii Ignatianum w Krakowie, natomiast od 1999 roku do dzisiaj pracuje na stanowisku adiunkta na Wydziale Pedagogicznym, najpierw w Katedrze Edukacji Chrześcijańskiej, a od 2008 roku w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Publicznej, w Katedrze Myśli Politycznej. W latach 2006-2014 był profesorem wizytującym (visiting professor) w Wydziale Historii i Dóbr Kulturowych Kościoła Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie (Włochy).

2. Dorobek naukowy ks. dr. Wita Pasierbka SJ

Przedłużony do oceny dorobek naukowy ks. dr. Wita Pasierbka składa się z 29 artykułów publikowanych w językach: polski, angielskim, niemieckim i rosyjskim w czasopismach i pracach zbiorowych (pełny ich wykaz podaje w załączonej bibliografii). Ks. Wit Pasierbek był też redaktorem/współredaktorem 5 publikacji naukowych, autorem 2 haseł słownikowych, 5 recenzji wydawniczych, 17 publikacji popularnonaukowych z obszaru edukacji dorosłych oraz 34 „Komentarzy na niedzielę” (są to komentarze do niedzielnej liturgii).

2.1. Charakterystyka przedłożonego dorobku naukowego

W publikacjach naukowych ks. dr. Wit Pasierbek koncentruje się na zagadnieniach z pogranicza wychowania i kultury, tworzących naturalne środowisko wychowawcze. Wyniki prowadzonych badań uwypuklają znaczenie uczenia się, odpowiedzialnego rozumienia i korzystania z posiadanych wolności i podmiotowości dla integralnego rozwoju człowieka. W tych kontekstach Habilitant stawia bardzo ważne pytanie - zwłaszcza z punktu widzenia pedagogiki religii, czy i na ile w wychowaniu należy uwzględnić transcendentny wymiar ludzkiego życia? Podejmowana przez Habilitanta problematyka badawcza i wyprowadzane wnioski stanowią swego rodzaju zachętę dla pedagogów i wychowawców do podejmowania refleksji nad tym, dlaczego w podejmowanej przez siebie rozważaniach pedagogicznych podejmują bądź opuszczają wymiar transcendencji. Należy podkreślić, że w wyniku prowadzonych badań Habilitant dochodzi do istotnej konstatacji, że wykluczenie pedagogiki transcendentnej z procesów edukacyjnych może doprowadzić zarówno człowieka, jak też same kierunki i cele edukacji do swoistego redukcjonizmu.

Podejmowana przez ks. dr. Wita Pasierbka refleksja nad fundamentalnymi założeniami wyznaczającymi pedagogice kierunki i cele oddziaływań zaowocowała sformułowaniem racji

przemawiających za potrzebą respektowania w myśli pedagogicznej transcendentnego patrzenia na człowieka, na jego dążenia oraz osiągnięcia, a więc na pedagogiczne możliwości wspomaganie go we „własnym spełnieniu”, stawaniu się osobą dojrzałą i odpowiedzialną za siebie i innych. Habilitant, wykorzystując odpowiednio aparat badawczy nie pozostawia wątpliwości, że wychowanek otwiera się na Transcendencję i dlatego niezbędne jest pedagogiczne wspomaganie go w tych procesach. W tym też upatruje ważną rolę pełnioną przez pedagoga/wychowawcę. Ponadto zauważa, że sam pedagog/wychowawca winien mieć świadomość założeń antropologicznych, do jakich należy się odwołać w takim procesie. Zdaniem ks. dr. Wita Pasierbka, podstaw otwierania wychowanka na Transcendencję dostarcza antropologia chrześcijańska. W jej świetle człowiek jest jednością duchowo-cieleśną, a konstytucja człowieka zasadza się na wymiarze immanentno-transcendentnym i relacyjnym.

2.2. Udział w międzynarodowych i krajowych projektach badawczych

Teoretyczne badania związane z ludzkimi dążeniami do osiągania stawianych celów ks. dr Wit Pasierbek weryfikował badaniami empirycznymi. W latach 2000 – 2009 brał udział w międzynarodowym projekcie dotyczącym poglądów młodzieży na życie i religię: *An International Empirical Study about the Religious and Life Perspectives of Young People*. Badania takie zainicjował i nimi kierował prof. dr Hans-Georg Ziebertz z Instytutu Pedagogiki Religijnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Würzburgu/Niemcy. W projekcie uczestniczyli przedstawiciele 10 krajów: Niemiec, Polski, Wielkiej Brytanii, Holandii, Chorwacji, Finlandii, Szwecji, Irlandii, Turcji i Izraela, co znacznie podniosło rangę i rozszerzyło zakres projektu. Celem tego przedsięwzięcia naukowego było sprawdzenie, na ile u współczesnej młodzieży występuje potrzeba odwoływania się w procesach edukacyjno-wychowawczych do wymiaru transcendentnego. Ks. dr Wit Pasierbek w projekcie kierował prowadzonymi badaniami pośród polskiej młodzieży i podjął się ich opracowania. Ponadto uczestniczył w pracach węższego zespołu, który pracował nad całością materiału zebranego i sporządzonego przez osoby odpowiedzialne za badania w poszczególnych krajach. Projekt merytorycznie obejmował obszary: filozofii wychowania i pedagogiki transcendentnej oraz pedagogiki religii, rozumianej jako subdyscyplina pedagogiki zajmująca się „badaniem i formułowaniem zasad oraz teorii własnego funkcjonowania, a także interpretowaniem empirycznie poznawanych spraw ludzkiego życia w świetle objaśnień podawanych przez religie. Nadto określa ona właściwe swemu charakterowi: przedmiot, cel, zakres i metody badawcze. Korzysta przy tym z dorobku nie tylko nauk o wychowaniu, ale i innych dyscyplin,

w tym także teologii, zachowując jednocześnie swe podstawowe nastawienie interpretowanie ludzkiej egzystencji w świetle treści religijnych. Tym samym kieruje się ku rozwijaniu teorii kształcenia religijnego oraz socjalizacji religijnej w obszarze życia Kościoła, rodziny, szkoły i społeczeństwa, korzystając ze źródeł religijnych oraz dostępnych nauk humanistycznym (psychologii, socjologii, pedagogiki)”¹. Z pedagogiką religii łączy takie nazwiska jak: A. Exeler, H.-G. Ziebertz, W. Bartholomaeus, N. Mette, a w Polsce J. Bagrowicz, Z. Marek, J. Michalski, B. Milerski, czy A. Walulik.

Kolejny projekt, w którym uczestniczył ks. dr Wit Pasierbek, nosił tytuł: *European InfoNet Adult Education*. Projekt prowadzony w latach 2006-2010 dotyczył edukacji dorosłych. W projekcie brała udział także s. dr hab. Anna Walulik. Przedmiotem badań było opisanie udziału wymiaru transcendentnego w procesach edukacji i rozwoju człowieka ze szczególnym uwzględnieniem posiadania przez niego wolność i podmiotowość. W projekcie brali udział przedstawiciele kilkunastu krajów europejskich m.in.: Niemiec, Polski, Chorwacji, Belgii, Włoch, Irlandii, Szwecji, Finlandii, Francji, Holandii, Austrii. W realizacji projektu uczestniczyli przedstawiciele ośrodków naukowych z Akademii Klausenhof (Niemcy), Artéducat (Holandia), Egitim ve Genclik Calismalari Enstitüsü (EGECED - Turcja), Akademia “Ignatianum” w Krakowie (Polska), Studieförbundet Riksförbundet (Szwecja), Centrum vizualizace a interaktivity vzdělávání, s.r.o. (CEVI) (Czechy), Adpi formation (Francja), Università Popolare di Roma (Włochy); rządowych (Die Berater (Austria), Centre for the Adv. of Res. and Dev. in Ed. Technology (CARDET- Cypr), Schweizerischer Verband für Weiterbildung (SVEB - Szwajcaria), Ministry for Health, The Elderly and Community Care (Malta), European Association for the Education of Adults EAEA (Brussels/Helsinki), Nordiskt Nätverk för Vuxnas Lärande (Norwegia), Deutscher Volkshochschulverband dvv international (Niemcy) i innych organizacji (Irish National Association of Adult Education AONTAS (Irlandia), Verband Österreichischer Volkshochschulen (VÖV - Austria), Dansk Folkeoplysnings Samråd (Dania), Asociația Națională a Universităților Populare (Rumunia), Andragoški center Slovenije (Słowenia), Kansanvalistusseura KVS Foundation (Finlandia), Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība (Łotwa), Caixa de Mito LDA (Portugalia), Mõtte Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon (Estonia), Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (Litwa), Katolikus Ifjúsági és Felnőttképzési Szövetség (Węgry), Syndesmos Ekpaidefsis Enilikon (Grecja), Voksenopplæringsforbundet (Norwegia). Inicjatorem projektu była Klausenhof Akademie z European Association for the Education of Adults z siedzibami w

¹ Z. Marek, (2017), *Pedagogika towarzyszenia. Perspektywa tradycji ignacjańskiej*, w serii: *Biblioteka Pedagogiki Ignacjańskiej*, J. Mólka, (red.), Akademia Ignatianum w Krakowie, Kraków, s.190.

Klausenhof (Niemcy) oraz Brukseli (Belgia) i Helsinkach (Finlandia). Celem projektu było utworzenie europejskiej sieci wymiany informacji oraz prowadzenie badań w tym obszarze. Strona polska – ks. dr Wit Pasierbek oraz s. dr hab. Anna Walulik – opracowała i dostarczyła do centrali 16 raportów/tematów omawiających charakterystyczne rysy prowadzonej w Polsce edukacji dorosłych.

Aktualnie ks. dr Wit Pasierbek uczestniczy w rozpoczętym w roku 2009 projekcie badawczym nad edukacją religijną w Rosji i Europie w wiekach XVI – XXI (*Международный научный исследовательский проект «Религиозное образование в России и Европе в XVI–XXI веках, The religious education in Russia and Europe in the XVI – XXI centuries»*) (<http://www.religedu.ru/>). Projektem kieruje prof. dr Evghenia Tokareva z Instytutu Historii Rosyjskiej Akademii Nauk oraz ks. prof. dr Marek Inglot SJ z Uniwersytetu Papieskiego Gregoriana z Rzymu (Włochy), udział w nim biorą przedstawiciele ośrodków naukowych z Rosji: Instytut Historii Rosyjskiej Akademii Nauk z Moskwy (Институт всеобщей истории РАН), Narodowy Uniwersytet Inżynierii Jądrowej „MIFI (Национальный исследовательский ядерный университет «МИФИ») z Moskwy, Rosyjska Chrześcijańsko-humanistyczna Akademia (Российская христианская гуманитарная академия (СПб), Instytut Filozofii, Teologii i Historii Powszechnej św. Fomy (Институт философии, теологии и истории святого Фомы), Moskiewska Prawosławna Duchowna Akademia (Sergiej Posad) (Московская Православная духовная академия (Сергиев Посад), Włoch: Pontificia Università Gregoriana z Rzymu, Università Valle d’Aosta i Polski: Akademia Ignatianum w Krakowie. W projekcie tym ks. dr Wit Pasierbek współprzewodniczy projektowi oraz opracowuje historię religijną w Polsce. Jest też odpowiedzialny za charakterystykę edukacji religijnej badanego okresu w Polsce. Celem całego przedsięwzięcia jest analiza rozwoju edukacji religijnej w Rosji i Europie na przestrzeni ostatnich pięciu wieków, i na tej podstawie przygotowanie podręcznika edukacji religijnej dla Rosji w oparciu o specyfikę rosyjskiej, prawosławnej edukacji religijnej przy uwzględnieniu specyfiki i odmienności innych krajów Europy. Założeniem projektu jest wykazanie zasadności/bezzasadności odwoływania się w procesach edukacyjno-wychowawczych do wymiaru transcendentnego.

Ks. dr Wit Pasierbek poza udziałem we wspomnianych międzynarodowych projektach badawczych uczestniczył również w projektach prowadzonych w Polsce. Od roku 2014, cyklicznie co 2 lata, we współpracy z prof. dr. hab. Krzysztofem Wachem z Wydziału Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych (Katedra Przedsiębiorczości i Innowacji, Centrum Przedsiębiorczości Strategicznej i Międzynarodowej) Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie organizuje ogólnopolskie konferencje naukowe na temat *Edukacja dla*

Przedsiębiorczości. Efektem tychże konferencji są publikacje w punktowanych czasopismach naukowych.

Kolejnym projektem ks. dra Wita Pasierbka był ministerialny projekt *Polonia Restituta. Dekalog dla Polski w 100-lecie odzyskania niepodległości*, (zarządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, decyzja na podstawie par. 34 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów, Dz. U. z 2012 r. poz. 392 oraz z 2015 r. poz. 1064) w latach 2018 – 2019. Efektem prowadzonych badań było zorganizowanie cyklu 10 konferencji naukowych dotyczących tematu projektu i wydanie publikacji końcowej, której był redaktorem. Oprócz tego zorganizował 6 konferencji naukowych i był przewodniczącym Komitetu Sterującego projektu „Społeczeństwo inkluzywne w świetle Katolickiej Nauki Społecznej” Akademii Ignatianum w Krakowie (decyzja Ministra MNiSW – 0237/DLG/ 2018/10 z dnia 22 lutego 2018), które wchodziło w projekt ministerialny *Polonia Restituta. Dekalog dla Polski w 100-lecie odzyskania niepodległości*. Od grudnia 2018 roku jest kierownikiem projektu naukowego *Kształtowanie i upowszechnianie wiedzy humanistyczno-społecznej – Słowniki społeczne* w ramach programu „Dialog” (decyzja Ministra Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr Dialog 0360/2018). Celem projektu jest opracowanie 4 tomów (w języku polskim i angielskim) słowników społecznych, stworzenie platformy internetowej dla słowników i propagowanie polskiej myśli społecznej w świecie nauki.

Te przedsięwzięcia projektowe: polskie i międzynarodowe, które ks. dr Wit Pasierbek prowadził lub w których uczestniczył, świadczą o wysokiej umiejętności korzystania z aparatu naukowego, jak również wykazania się znajomością konkretnych zagadnień naukowych, które wchodziły w ramy tematów projektowych. Niewątpliwie doświadczenia badawczo-naukowe wpłynęły na rozwój naukowy Habilitanta. Podkreślić również należy fakt, iż znajomość kilku języków obcych zdecydowanie ułatwia habilitantowi udział w tych przedsięwzięciach.

2.3. Cykl monotematycznych publikacji na temat: „Dialogiczne i immanentno-transcendentne implikacje dla pedagogiki”

Udział ks. dr. Wita Pasierbka w przedstawionych projektach badawczych został udokumentowany w publikacjach, spośród których wybrał jednotematyczny cykl artykułów zatytułowany „Dialogiczne i immanentno-transcendentne implikacje dla pedagogiki”. Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, cykl ten stanowi podstawę przewodu habilitacyjnego. Na całość cyklu składają się artykuły, które tematycznie i merytorycznie odpowiadają tytułowi.

Zostały one przyporządkowane dwóm grupom opracowań. Pierwszą tworzą artykuły o charakterze teoriopoznawczym, drugą natomiast artykuły objaśniające badane zjawisko w świetle przeprowadzonych badań empirycznych.

A. OPRACOWANIA TEORIOPOZNAWCZE

1. W. Pasierbek, (2007), *Aktualność transcendentnego charakteru antropologii teologicznej dla pedagogiki*, w: *Pedagogika wiary*, A. Hajduk, J. Mółka, (red.), Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna, Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 45-54.
2. W. Pasierbek, (2007), *Otwartość i tworzenie przestrzeni dla drugiego*, w: *(Bez)radność wychowania...?*, Z Marek., M. Madej-Babuła, (red.), Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 13-22.
3. Pasierbek W., (2018), *Antropologia immanentno-transcendentalna dialogu i jej implikacje edukacyjne*, „Horyzonty Wychowania”, Vol. 17, No. 44, s. 253-264.
4. W.Pasierbek, (2016), *Jesuit philosophy of contemplative education*, „Horyzonty Wychowania”, Vol. 15, No. 33, s. 9-22.

B. OPRACOWANIA OPARTE NA BADANIACH EMPIRYCZNYCH

5. W. Pasierbek, (2000), *Wohin geht unsere Jugend?* w: *Religiöses Lernen der Kirchen im globalen Dialog*, E. Gross, K. Koenig, (ed.), LIT Verlag, Münster, s. 139-158; (wersja oryginalna); (dla popularyzacji nauki wersja polska: *Dokąd zmierza polska młodzież?*, (2000), Rocznik Sekcji Pedagogicznej Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, Kraków, s. 79-98).
6. W. Pasierbek, (2001), *What God Do Young People in Poland Believe in?*, w: *Imagining God. Empirical Explorations from an International Perspective*, H-G. Ziebertz (ed.), LIT Verlag, Münster, s. 109-128 (wersja oryginalna); (dla popularyzacji nauki wersja polska: *W jakiego Boga wierzymy?*, (2001), Rocznik Sekcji Pedagogicznej Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, Kraków, s. 67-88, zob. Załącznik nr 4, s. 20).
7. W. Pasierbek, M. Fearn, H-G. Ziebertz, (2004), *Perceptions of Religious Education among Polish and German Young People*, w: *Towards a European Perspective on Religious Education*, R. Larsson, C. Gustavsson, (ed.), Författarna, s. 175-190. (poszerzona wersja angielskiego opracowania dla popularyzacji nauki ukazała się w języku polskim: W. Pasierbek, M. Fearn, H-G. Ziebertz, (2005), *Poglądy młodzieży*

polskiej i niemieckiej dotyczące wychowania religijnego: perspektywa empiryczna, „Pedagogia Christiana”, 1 (15), s. 121-139.

8. W. Pasierbek, M. Fearn, H-G. Ziebertz, (2005), *Poland: Family and Faith*, w: *Future, Youth in Europe I. An International Empirical Study about Life Perspectives*, Ziebertz, K.W. Kay, (ed.), LIT Verlag, Münster, s. 83-100.
9. W. Pasierbek, U. Riegel, H-G. Ziebertz, (2006), *Poland: Religious Individualisation among Youth*, w: *God, Youth in Europe II. An international Empirical Study about Religiosity*, H-G. Ziebertz, W. K. Kay, (ed.), LIT Verlag, Münster, s. 104-116.
10. W. Pasierbek, U. Riegel, (2009), *Religion and the Polarity of Generations*, w: *Youth in Europe III. An International Empirical Study about the Impact of Religion on Life Orientation*, H-G Ziebertz, W.K. Kay, U. Riegel, (ed.), LIT Verlag, Münster, s. 167-179.

Przedłożony cykl artykułów stanowi zwartą i logiczną całość, którą uznaję za wystarczającą podstawę do przeprowadzenia przewodu habilitacyjnego, zgodną z wymaganiami ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych. Ich Autor stosował głównie poznanie indukcyjne, jakkolwiek miejscami również dedukcyjne, a nawet idiograficzne. W badaniach empirycznych stosuje strategie ilościowe i jakościowe. Przywołując przedstawicieli personalizmu dialogowego wykazuje, że człowiek poprzez nawiązywane relacje uzyskuje pełnię swej świadomości i podmiotowości: ten „drugi” jest niezbędny dla określenia samoświadomości. Tym „Ty” dla personalistów i Habilitanta jest Bóg lub - jak w przypadku badań młodzieży zachodniej, także „Higher Power”. Dowodzi też, że w pedagogice człowieka trzeba rozumieć jako byt relacyjny w sferze immanentnej i transcendentnej, co domaga się przyjęcia antropologii immanentno-transcendentalnej w wymiarze wertykalno-horyzontalnym.

Poczynione obserwacje skłoniły ks. dr. Wita Pasierbka do postawienia tezy, zgodnie z którą człowiek musi „transcendować”, by poszukiwać prawdy o sobie i jednocześnie dopełniać swoich niedostatków. Dowiodły tego prowadzone przez Habilitanta badania, które w sposób obiektywny pozwoliły na sformułowanie opinii, że młodzież nie tylko z Polski, ale też innych krajów Europy w swoich poglądach na życie odwołuje się do wymiaru duchowego i religijnego. Świadomość tego zjawiska, zdaniem Habilitanta, domaga się od pedagogów i wychowawców odpowiedzialnego i rzetelnego przybliżania istoty immanentno-transcendentnego wymiaru ludzkiego życia i uwzględnianiu go przy planowaniu procesów edukacyjnych.

Powyższy tok myślenia i oparte na nim badania prowadzone przez ks. dr. Wita Pasierbka uwypuklają ważność odwoływania się w refleksji pedagogicznej do transcendencji.

Zasadność takiego myślenia Habilitant oparł na prowadzonych badaniach nad religijnością polskiej młodzieży. Korzystając z badań przeprowadzonych przez J. Mariańskiego i K. Pawlinę analizował deklarowane przez młodzież postawy. Studia były o tyle charakterystyczne, że przeprowadzono je w nowym kontekście życia społeczno-kulturowo-religijnego (po roku 1989). Wyniki swych analiz przedstawił w artykule: *Wohin geht unsere Jugend?*. Rok później, na podstawie badań prowadzonych przez Mariańskiego, K. Pawlinę, W. Kubika SJ i badań własnych, opublikował artykuł: *What God Do Young People in Poland Believe in?*. Badania te wykazały, że znaczący procent (niemal 90%) polskiej młodzieży określa siebie jako osobę religijną i odnosi swoje życie do Boga. Te zainteresowania badawcze zostały pogłębione kolejną serią badań prowadzonych w różnych krajach europejskich (Niemcy, Polska, Wielka Brytania, Holandia, Chorwacja, Finlandia, Szwecja, Irlandia, Turcja) oraz w Izraelu. Objęto nimi niemal 10 000 grupę młodzieży ze wskazanych wyżej krajów. W Polsce badaniami objęto 803 osoby w wieku 16-18 lat. Badania stanowiły część wspomnianego wcześniej projektu badawczego: *Youth in Europe – An International Empirical Study about the Impact of Religion and Life Perspective on Life Orientation* (*Młodzież w Europie – Międzynarodowe Studium Badawcze dotyczące wpływu religii i perspektyw życiowych na życiowe poglądy*) w latach 2000-2009.

W badaniach zastosowano komparatystyczną metodą porównawczą. Ponadto, użyto statystycznych metod do analizy danych: uniwariancje, biwariancje i multiwariancje. Zaś do przeanalizowania zróżnicowanych postaw myślenia zostały użyte różne typy analiz: częstotliwość, krzyżowe tabele, wiarygodności (analiza skali), korelacje (do zmierzenia powiązań między skalami), współczynniki (do zbadania koncepcyjnych struktur w grupach) i wieloraka znaczeniowość testów.

Wyniki badań, opisujące poglądy ankietowanych, przedstawiono na trzech poziomach: „micro” (dotyczy osobistego świata), „meso” (instytucje i grupy społeczne) oraz „macro” (poziom całej Europy). Takie przyporządkowanie pozwoliło wyraźniej wyartykułować pogląd osobistej orientacji młodzieży na życie, wskazało promowane przez nią postawy wobec instytucji życia politycznego, a w odniesieniu do Europy, oceny życia społeczno-kulturowego, uwzględnianie transcendencji oraz rozumienie znaczenia życia religijnego. Ks. dr Wit Pasierbek - odpowiedzialny za opracowanie zebranego w Polsce materiału badawczego zauważył, że polska młodzież w dużej mierze opierała swoje poglądy i perspektywy życiowe na tradycji i religii chrześcijańskiej, zaufaniu do Kościoła oraz na wartości, jaką jest rodzina. Zwrócił przy tym uwagę, że polska młodzież w znaczącej mierze religię i wiarę uważa za fundament życia indywidualnego i społecznego. Wskazał, że młodzi ludzie są mocno

zorientowani na chrześcijańskie i humanistyczne postawy. Ich waloru doszukał się w promocji przez badanych takich wartości, jak szacunek dla drugiego człowieka, Kościoła oraz poszanowanie odmienności kulturowej i religijnej innych osób. Na tej podstawie wnioskował też, że sekularyzacja obecna na Zachodzie nie przenika znacząco w świat religii i wartości polskiej młodzieży. Poglądy te przedstawił w następujących rozdziałach całościowego przedstawienia wyników badań tegoż projektu:

W. Pasierbek, M. Fearn, H-G. Ziebertz, (2004), *Perceptions of Religious Education among Polish and German Young People*, w: *Towards a European Perspective on Religious Education*;

W. Pasierbek, M. Fearn, H-G. Ziebertz, (2005), *Poland: Family and Faith*, w: *Future, Youth in Europe I. An International Empirical Study about Life Perspectives*;

W. Pasierbek, U. Riegel, H-G. Ziebertz, (2006), *Poland: Religious Individualisation among Youth*, w: *God, Youth in Europe II. An international Empirical Study about Religiosity*; Pasierbek W., Riegel U., (2009), *Religion and the Polarity of Generations*, w: *Youth in Europe III. An International Empirical Study about the Impact of Religion on Life Orientation*.

W artykułach tych odwołując się do przeprowadzonych badań objaśnia kolejno istotę i uwarunkowania oraz dokonał porównania stanowisk w zakresie podejścia/wizji do omawianej rzeczywistości w różnych krajach Europy. Przedmiotem samych badań był dialog (relacje) zachodzący pomiędzy immanentną i transcendentną, duchową i cielesną/materialną, społeczno-kulturową sferą egzystencji człowieka i wynikających z występujących zależności implikacji dla nauk o wychowaniu. Samym badaniom nad dialogicznym i immanentno-transcendentnym wymiarem pedagogiki Autor nadał dwutorowy wymiar: teoriopoznawczy oraz empiryczny. W obrębie teoretycznych dywagacji skupił się na przywołaniu wiedzy, jaką człowiek posiada o sobie. Przyjmując tę perspektywę badawczą określił konstytucję bytu ludzkiego jako bytu dialogicznego o strukturze immanentno-transcendentnej. Wiedza ta potwierdziła możliwość odwoływania się do tzw. antropologii transcendentalnej, która odwołuje się do idealnego Bytu Transcendentnego (Boga), w której poszukuje wszelkich odpowiedzi, doskonałości i dopełnienia własnych braków. Taki tok myślenia Habilitant oparł na założeniu, że punktem wyjścia do jakiegokolwiek namysłu pedagogicznego jest przyjęcie konkretnej antropologii. Od tego wyboru zależą określenie celu wychowawczego, przyjęte środki i metody wychowawcze. W swoich opracowaniach Habilitant dowodzi, że w konstytucję człowieka, która się tworzy poprzez dialog osobowy w wymiarze wertykalnym i horyzontalnym, wpisany jest również wymiar transcendentny. Założenia te stały się podstawą badań empirycznych nad

możliwościami kształtowania za pośrednictwem wspomagania pedagogicznego zdolności osoby do rozwijania w sobie dialogu o charakterze immanentno-transcendentnym.

Badana młodzież, opowiadając o postrzeganej rzeczywistości, o swych życiowych planach, odnosi wymiar immanentno-transcendentny, religijny, do Bytu osobowego – Boga, bądź też istoty (rzeczywistości) osobowej lub też nieosobowej (Higher Power). Zakładając, że w Europie galopująco postępuje sekularyzacja, uzasadnionym była teza o wykluczania elementu religijnego, transcendentnego w poglądach młodzieży. Tymczasem wyniki przeprowadzonych badań wykazały, że badani, zarówno z krajów o mocnym nasileniu religijnym, jak też słabej religijności, odnoszą swoje życie do transcendencji – Boga lub/i Higher Power. Habilitant kwestie te omawia w artykułach: *Poland: Religious Individualisation among Youth* oraz *Religion and the Polarity of Generations*). Habilitant ponadto wskazał też i opisał istniejące napięcie pomiędzy nowymi prądami kulturowymi i społecznymi (pedagogika bez transcendencji), a odnawianiem się pedagogiki, która w swej refleksji bierze pod uwagę rzeczywistość duchową (pedagogika transcendentna). Zwracając uwagę na zachodzące w tej materii zależności postawił pytanie o współczesny, dzisiejszy cel i model wychowania.

Przenosząc wyniki prowadzonych badań na teren praktyki pedagogiczno-wychowawczej zwrócił uwagę, że w holistycznym ujęciu procesu wychowawczego jest miejsce na promowanie założeń wpisujących się w pedagogikę transcendentną, jak również kontemplatywną. W tych kontekstach za nowatorskie należy uznać podjęcie i rozwijanie wpisanej w procesy edukacyjne, tak zwanej edukacji kontemplatywnej. Założenia tej teorii, Habilitant przedstawił w artykule *Jesuit philosophy of contemplative education*, w którym podjął problematykę, jak określa, immanentnej apropiacji edukacyjnej, której geneza wywodzi się z czasów powstania zakonu jezuitów (XVI wiek). W licznych dokumentach zakonu, a szczególnie *Ratio studiorum*, jest mowa o edukacji kontemplatywnej. Polega ona na analizie osobistych doświadczeń w optyce religijnej i uznaniu wyników tego procesu za swoje – tzw. apropiacja. Habilitant szczegółowo przedstawia, na czym polega edukacja kontemplatywna i porównuje ją do powstałej w latach 70-tych ubiegłego wieku w Naropa University w Stanach Zjednoczonych filozofii edukacji kontemplatywnej. W konkluzji stwierdził, że oba te kierunki edukacyjne w swoich założeniach, programach i celach są kompatybilne. W prowadzonych badaniach teoretycznych przedstawił podstawy personalizmu dialogowego i antropologii immanentno-transcendentalnej oraz wskazał na konieczność ich odniesienia do Transcendencji. Takie rozwiązanie tworzy bowiem fundament dla pedagogiki transcendentnej, co weryfikował poprzez badania empiryczne. Wszystko to świadczy o nowatorskim spojrzeniu na problematykę edukacyjno-wychowawczą potwierdzoną badaniami empirycznymi.

Prowadzone przez ks. dr. Wita Pasierbka badania zawierają bogaty, i nie do końca wykorzystany w refleksji pedagogicznej, materiał badawczy.

2.4. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Poza omówionym monotematycznym cyklem artykułów, w swym dorobku Habilitant przedstawił kolejne 19 publikacji, które podzielił na pięć obszarów: moralno-dialogiczny, przemian społeczno-religijnych, edukacji historycznej, edukacji dorosłych oraz antropologii immanentno-transcendentalnej dla nowego humanizmu. W pierwszym obrębie – moralno-dialogicznym przedstawił 5 publikacji o następujących tematach: *Wychowanie moralne i sumienie człowieka*; *Duchowa formacja człowieka wyzwaniem dla humanizmu XXI wieku*; *Refleksje nad współczesną pedagogiką i humanizmem*; *Jezus z Nazaretu: dialogiczna relacja wychowawcza Mistrz – uczeń* oraz *Dialog wśród chrześcijan Wschodu i Zachodu. Koncepcje wychowania do chrześcijańskiego dialogu*. Niniejsze artykuły dobrze wpisują się w główny temat jego dorobku, a mianowicie w sferę immanencji i relacji dialogowych. Poszerzają spektrum zagadnień i jednocześnie ubogacają temat.

Drugi obszar to publikacje z zakresu przemian społeczno-religijnych. Habilitant przedstawił 5 artykułów: *From traditions to change. Factors of Polish identity*; *Transformation of Polish Church and Society after 1989*; *U podstaw sekularyzacji: przyczyny teologiczno-filozoficzno-kulturowe z aspektem edukacyjnym*; *Moralne prawo własności prywatnej i Koncepcje sprawiedliwości społecznej w myśli chrześcijańskiej*. Ten dorobek doskonale dopełnia merytorycznie tematykę, którą Habilitant, w prowadzonych badaniach, uznał za główną. Warto podkreślić, że wspomniane wyżej artykuły ukazały się w zagranicznych czasopiśmie. Jest to istotna uwaga ze względu na upowszechnianie nauki polskiej za granicą. W ocenianych publikacjach Habilitant prezentuje nie tylko najnowszą historię społeczno-religijną w Polsce, ale też podejmuje interesujące tematy skoncentrowane na przyczynach sekularyzacji w Polsce i koncepcji chrześcijańskiej sprawiedliwości społecznej.

Trzecie pole badawcze dotyczy edukacji historycznej. Dwa artykuły, które wchodzi w ten zakres, dotyczące pedagogiki transcendentnej i historycznej, są wynikiem badań i prac w międzynarodowym projekcie *The religious education in Russia and Europe in the XVI – XXI centuries (Edukacja religijna w Rosji i Europie w wiekach XVI-XXI)*, w którym ks. dr Wit Pasierbek SJ bierze udział od roku 2009. Publikacje dotyczą historii edukacji religijnej w Polsce: *Specyfika okoliczności granic edukacyjnych i religijnych w Polsce od XVI do XVIII wieku* oraz *Идеи религиозного образования в Польше в конце XIX – начале XX века*.

Należy zauważyć, że to już drugi, poważny, wieloletni międzynarodowy projekt badawczy, w którym Habilitant bierze czynny udział. Tematyka tego obszaru dotyczy treści edukacyjnych, które istotnie wpisują się we wcześniejsze założenia antropologiczne sformułowane przez Habilitanta.

Następny obszar skupia się wokół edukacji dorosłych. Przez 4 lata, w ramach projektu „European InfoNet Adult Education”, którego celem było utworzenie europejskiej sieci wymiany informacji oraz prowadzenie badań w tym obszarze, razem z prof. A. Walulik przygotowywali i publikowali kilkustronicowe relacje: *People's Universities in Poland; Towards the democratization and universality of adult education; Equal educational opportunities; Could late adulthood be interesting?* (2007); *Is Polish Andragogics a science?; Adult Education in Poland in the Light of Social Changes; The Jobs Club; Living constructively in a welfare aid home; New areas of learning for whole life and new projects of adult education* (2008); *Human law in movies; Students in high education in Poland; Economic crisis and adult education* (2009); *I am an adult educator; Unemployed women in educational projects; Knowledge management – a proposal for shaping a knowledge society; Poland. Economic crisis and teaching* (2010).

Ostatni obszar badawczy dotyczy antropologii immanentno-transcendentalnej dla nowego humanizmu. Na tym polu badawczym Habilitant ma szczególne osiągnięcia. W roku 2001 założył i do tej pory jest redaktorem naczelnym znanego i zacnego czasopisma naukowego, kwartalnika „Horyzonty Wychowania”. Cel programowy, który postawił Habilitant wraz z zespołem redakcyjnym skupia się na „odnowionej, nowej” antropologii dla współczesnego humanizmu, który jest realizowany w oparciu o personalizm dialogowy z mocnym chrześcijańskim akcentowaniem antropologii immanentno-transcendentalnej w obszarach makro, mezo i micro. Z okazji wydania 20 numeru, Habilitant opublikował artykuł: *Transcendentno-horyzontalna antropologia „Horyzontów Wychowania”*, w którym przeanalizował dotychczasowe wyniki namysłu redakcji oraz założenia i koncepcje, które towarzyszyły mu w realizacji badań z obszaru pedagogiki transcendentnej.

Trzeba podkreślić, iż ks. dr Wit Pasierbek był ponadto redaktorem lub współredaktorem pięciu prac zbiorowych: *Człowiek w jednoczącej się Europie, Pedagogika ignacjańska wobec wyzwań współczesnego humanizmu/Ignatian Pedagogy for the Challenges of Humanism Today, Horyzonty wychowania w czasach przemian, Nie ma wolności bez pamięci oraz Polonia Restituta. Dekalog dla Polski w 100-lecie odzyskania niepodległości*.

3. Konferencje naukowe krajowe i zagraniczne: referaty, członkostwo w komitetach naukowych, przewodniczenie komitetom naukowym i konferencjom

Ks. dr Wit Pasierbek wykazał się aktywnością, gdy chodzi o organizowanie i udział w konferencjach, podczas których prezentuje wyniki swoich badań naukowych. Wziął udział w 22 krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych m.in. Eichstätt (Niemcy), Würzburg (Niemcy), Santa Clara (Stany Zjednoczone), Georgetown w Waszyngtonie (Stany Zjednoczone), Valle d'Aosta (Włochy), Rzymie (Włochy), Moskwie (Rosja), Smoleńsku (Rosja), Rydze (Łotwa). Przewodniczył obradom podczas konferencji w Krakowie, Rzymie (Włochy), Valle d'Aosta (Włochy), Moskwie (Rosja), Smoleńsku (Rosja), Rydze (Łotwa), Würzburgu (Niemcy). Jednocześnie organizował lub współorganizował 25 kongresów, konferencji i sympozjów naukowych polskich i zagranicznych, jak chociażby cykl konferencji *Edukacja dla przedsiębiorczości* (3), konferencji w ramach projektu *The religious education in Russia and Europe in the XVI–XXI centuries* w Moskwie, Smoleńsku (Rosja), Rydze (Łotwa), Valle d'Aosta (Włochy) i Rzymie (Włochy) oraz konferencji w ramach projektu *Spółeczeństwo inkluzywne w świetle Katolickiej Nauki Społecznej* (6) i *Polonia Restituta. Dekalog dla Polski w 100-lecie odzyskania niepodległości* (10). Był także członkiem komitetów naukowych 4 polskich oraz 6 zagranicznych konferencji naukowych.

4. Udział w komitetach i radach redakcyjnych czasopism i serii wydawniczych

Innym obszarem uczestnictwa ks. dr. Wita Pasierbka w działalności naukowej jest praca redakcyjna. Od roku 2001 jest redaktorem naczelnym znanego i cenionego czasopisma naukowego, kwartalnika „Horyzonty Wychowania”. Do tej pory ukazało się 48 numerów. Jednocześnie był redaktorem tematycznym 27 numerów tegoż czasopisma. Od roku 2010 jest redaktorem naczelnym innego czasopisma naukowego Akademii Ignatianum w Krakowie, kwartalnika „Horyzonty Polityki”. Oba czasopisma znajdują się na punktowanej liście czasopism MNiSW. Również tutaj był redaktorem tematycznym kilku numerów. Poza tym jest współredaktorem serii wydawniczej „Biblioteka Horyzontów Wychowania” oraz „Dyskurs politologiczny”. Czasopisma i serie wydawnicze zajmują się szeroko rozumianymi obszarami nauk humanistycznych i społecznych. Ta imponująca działalność redaktorska sprzyja Habilitantowi w prowadzeniu prac o charakterze naukowo-badawczym.

5. Działalność dydaktyczna, popularyzowanie nauki i staże naukowe

Ks. dr Wit Pasierbek od lat prowadzi zajęcia dydaktyczne, które ściśle wiąże z badaniami naukowymi. Ta praktyczna sfera nauki jest doskonałym weryfikatorem pracy teoretycznej. Habilitant prowadzi zajęcia m.in. z antropologii i pedagogii chrześcijańskiej; antropologii kulturowej; pedagogiki ignacjańskiej; filozofii edukacji chrześcijańskiej; wprowadzenia do ekumenizmu; z dziejów filozofii i myśli chrześcijańskiej; katolickiej nauki społecznej, systemu prawnoinstytucjonalnego Kościoła katolickiego oraz teologii politycznej. Prowadził także seminaria dyplomowe i wypromował 62 magistrów i 9 licencjatów z zakresu pedagogiki. Był również recenzentem 7 prac magisterskich i wiele razy przewodniczył egzaminom magisterskim i licencjackim. W działalności dydaktycznej Habilitant zdobył duże doświadczenie międzynarodowe. W latach 2006-2014 był corocznym profesorem wizytującym (visiting profesor) na Wydziale Historii i Dóbr Kulturowych Kościoła Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie (Włochy), wykładając przedmiot *Storia e teologia dell'ecumenismo*. Na tym Wydziale był także promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim Evangelosa Yfantidisa – temat rozprawy: *Chiesa ortodossa e comunità internazionale: il contributo del patriarcato ecumenico alle relazioni interreligiose (1971-2005)*.

6. Działalność organizacyjna, pełnione funkcje i nagrody

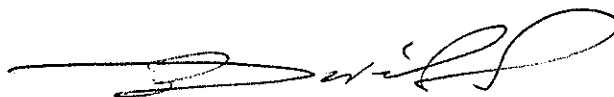
Ks. dr Wit Pasierbek pełnił wiele bardzo odpowiedzialnych funkcji akademickich. Był dziekanem Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie i jednocześnie pełnił obowiązki dyrektora Instytutu Politologii (2010-2014). Wcześniej, w latach 2007-2010 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Pedagogicznego ds. politologii tejże uczelni. Oprócz tego sprawował wiele innych funkcji: był przedstawicielem Wydziału Pedagogicznego do Rady Wydawniczej, członkiem Komisji Kwalifikacyjnej Studentów do Wyjazdu na stypendia Socrates-Erasmus, członkiem Komisji Kwalifikacyjnej programu LLP-Erasmus, delegatem Rektora Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie do tworzenia na Wydziale Pedagogicznym kierunku: politologia, przewodniczył komisji ds. opracowania programu i wniosku do MNiSW w sprawie otwarcia studiów I stopnia z politologii, komisji ds. opracowania programu i wniosku do MNiSW w sprawie otwarcia studiów II stopnia z politologii oraz studiów I stopnia z administracji i polityki publicznej, komisji ds. przygotowania wniosku o prawa doktoryzowania z nauk o polityce. Oprócz działalności organizacyjnej w macierzystej uczelni, działał w Małopolskiej Radzie Polityki Prorodzinnej,

był członkiem Fundacji „Mały Rycerz” oraz konsultorem Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski.

Działalność organizacyjna i pełnione funkcje przez ks. dr. Wita Pasierbka SJ zostały docenione przez różne gremia. Najważniejszą nagrodą, którą otrzymał ks. dr Wit Pasierbek SJ jest indywidualna nagroda I stopnia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 grudnia 2019 roku za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności organizacyjnej. Jest to nagroda I stopnia przyznana z inicjatywy ministra. Oprócz tego otrzymał medal „Za zasługi dla Ignatianum” oraz kilkakrotnie dyplomy uznania za prowadzenie czasopism „Horyzonty Wychowania” i „Horyzonty Polityki”.

7. Ocena ogólna i wniosek końcowy

Reasumując, ks. dr Wit Pasierbek wykazuje się dobrym przygotowaniem do prowadzenia badań naukowych, w które angażuje również doświadczenia zdobywane w praktyce pedagogicznej. Jego warsztat naukowy był kształtowany nie tylko w oparciu o doświadczenia polskie, ale także zagraniczne. W prowadzonych badaniach Habilitant nie ograniczył się jedynie do opracowań bazujących na analizie dostępnej literatury, ale podjął się badań empirycznych, które – w jakiejś części, pozwoliły zweryfikować refleksję teoretyczną. Koniecznie trzeba odnotować udział Habilitanta w międzynarodowych zespołach badawczych i jego wkład w popularyzowanie wyników nauki polskiej poza granicami naszego kraju. Podejmowane przez Habilitanta tematy badawcze są ważne nie tylko naukowo, ale też społecznie, co z punktu widzenia pedagogiki na szczególne znaczenie. Dokonania naukowe i cała działalność ks. dr. Wita Pasierbka pozwalają na wyrażenie pozytywnej opinii, że Habilitant spełnia wymagania ustawowe dotyczące nadania stopnia doktora habilitowanego. Dlatego wnioskuję o nadanie ks. dr. Witowi Pasierbkowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.

prof. Stanisław Dziekoński

Warszawa, 10 lipca 2020 r.